

*Grażyna Przechodzka**, *Wiktorija Hudy***

 <https://orcid.org/0000-0002-7013-6195>

 <https://orcid.org/0000-0003-0864-0566>

INTERFERENCJE LEKSYKALNE W WYPOWIEDZIACH PISEMNYCH SŁOWIAN ZE WSCHODU (NA PODSTAWIE PISEMNYCH PRAC CERTYFIKATOWYCH Z ROKU 2019, POZIOM B1)

Słowa kluczowe: interferencja, błędy leksykalne, negatywny transfer językowy, egzamin certyfikacyjny, poziom B1

Streszczenie. W artykule poddano analizie interferencyjne błędy leksykalne popełniane przez Słowian ze Wschodu. Podjęto również próbę ich klasyfikacji oraz wskazanie źródeł powstawania. Materiał źródłowy stanowią wypowiedzi pisemne, zaczerpnięte z testów certyfikacyjnych (poziom B1). Błędy podzielono na kilka grup z uwagi na ich wpływ na skuteczność komunikacyjną osób pochodzenia wschodniosłowiańskiego uczących się JPJO. Prezentowany materiał może służyć pomocą do opracowywania zadań zapobiegających interferencji leksykalnej.

Interferencji językowej w glottodydaktycznej literaturze polonistycznej poświęcono już wiele miejsca (zob. np.: Dunin-Dudkowska, Maliszewski 2018, Czernysz 2005, Górecki, Stawska 1993, Izdebska-Długosz 2016, Kowalewski 2015, Krawczuk 2006, Przechodzka 1993 i in.), ponieważ błędy językowe powstałe w wyniku jej działania wpływają na skuteczność komunikacyjną uczących się polszczyzny. Interferencja zewnątrzjęzykowa to „wszelkie odchylenia od reguł danego systemu języka lub normy językowej, które [...] mówiący językiem obcym popełnia, przyporządkowując określone reguły [...] do reguł innego systemu językowego” (Szulc 1984, s. 94). W przypadku cudzoziemców jest to

* grazyna.przechodzka@mail.umcs.pl, Centrum Języka i Kultury Polskiej UMCS, ul. Weteranów 18, 20-038 Lublin.

** wiktorija.hudy@mail.umcs.pl, Centrum Języka i Kultury Polskiej UMCS, ul. Weteranów 18, 20-038 Lublin.

negatywny wpływ języka ojczystego na przyswajany język polski. Błędy interferencyjne mogą więc zakłócać, utrudniać bądź wręcz uniemożliwiać komunikację. Interferencja zewnątrzjęzykowa dotyczy wszystkich elementów kompetencji lingwistycznej, która – jako element składowy językowej kompetencji komunikacyjnej – zakłada opanowanie podsystemów języka: gramatyki, leksyki, fonetyki i ortografii. Na tej podstawie U. Żydek-Bednarczuk wyodrębnia błędy interferencyjne, dzieląc je na fonetyczne, morfologiczne, leksykalne i słowotwórcze oraz składniowe (zob.: Żydek-Bednarczuk 1993, s. 69–82).

Celem niniejszego artykułu jest analiza błędów leksykalnych, próba ich klasyfikacji oraz wskazanie źródeł powstawania. Przedmiotem zainteresowania glotodydaktyków polonistycznych jest głównie interferencja w zakresie kompetencji gramatycznej, natomiast niewiele miejsca zajmują w publikacjach interferencyjne błędy słownikowe (zob.: Czapła 2020). Materiał egzemplifikacyjny analizy stanowią wypowiedzi pisemne osób pochodzenia wschodniosłowiańskiego zaczerpnięte, z testów certyfikatowych z egzaminu przeprowadzonego w roku 2019 w Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców UMCS. Analizie poddano 210 prac z poziomu B1 cieszącego się wśród cudzoziemców największą popularnością¹. Na użytek niniejszego artykułu przyjęto definicję kompetencji leksykalnej zawartą w *Europejskim systemie opisu kształcenia językowego*, zgodnie z którą: „kompetencja leksykalna to znajomość i umiejętność użycia słownictwa danego języka. Składają się na nią elementy leksykalne i gramatyczne” (ESOKJ 2003, s. 101). Do elementów leksykalnych należą: stałe wyrażenia (utarte formuły, wyrażenia idiomatyczne, zwroty szablonowe, stałe związki wyrazowe i kolokacje), a także pojedyncze słowa (ESOKJ 2003, s. 101). Jakość kompetencji leksykalnej ma pierwszorzędne znaczenie w nauce języka, ponieważ jej główny cel to takie jego opanowanie, aby móc skutecznie porozumiewać się z rodzimymi użytkownikami języka. Z tego względu „[...] słownictwo odgrywa w nauczaniu bardzo dużą rolę. Dzieje się tak dlatego, że umiejętność przekazu informacji jest najsilniej uzależniona od poziomu opanowania słownictwa. To właśnie braki leksykalne najsilniej uszkadzają, a niekiedy wręcz blokują przekaz. Znacznie mniejszą rolę odgrywa fakt, czy wypowiedź jest poprawna gramatycznie, czy też nie. Blokada komunikacji to najczęściej skutek nieznanności potrzebnego słownictwa” (Komorowska 2001, s. 115).

Braki słownikowe są szczególnie zauważalne w wypowiedziach pisemnych, gdyż zdający nie mogą się w nich wspomagać pozawerbalnymi środkami komunikacji (gesty, mimika), pomocnymi w przekazach ustnych. Z tego, m.in., powodu osiągają znacznie lepsze wyniki z modułu *Mówienie*, zaś zdecydowanie

¹ W 2019 r. państwowy egzamin z języka polskiego jako obcego zdawało ponad 6500 osób, z czego 80% zdających (ok. 5230) wybrało poziom B1, będący najniższym poziomem biegłości językowej wymaganym przez ustawodawcę w celu ubiegania się przez cudzoziemców o polskie obywatelstwo (zob.: Dz.U. 2012 poz. 161).

gorsze – z modułu *Pisanie*, z którego negatywna ocena przesądza często o ostatecznym wyniku egzaminu.

Podstawowym źródłem interferencyjnych błędów leksykalnych popełnianych przez zdających jest przede wszystkim wspólne, słowiańskie pochodzenie języka polskiego i języków wschodniosłowiańskich. W swoich wypowiedziach dokonują więc często negatywnego transferu z języków ojczystych i to nie tylko w zakresie gramatyki, ale również leksyki.

Prezentowane w artykule błędy leksykalne pogrupowano w oparciu o klasyfikację A. Dąbrowskiej i M. Pasieki (Dąbrowska, Pasieka 2008, s. 94–98), koncentrując się na błędach użycia, do których w zakresie leksyki autorki zaliczają:

- „falszywych przyjaciół”;
- kalki;
- zapożyczenia;
- błędy w zakresie frazeologii.

Źródłem powstawania pierwszej grupy błędów jest homonimia międzyjęzykowa. Dotyczy ona słów podobnych fonetycznie, ale różniących się znaczeniowo, przysparzając uczącym się największą trudności w poprawnym ich użyciu. Piszący sięgają po nie w przekonaniu, że skoro brzmią podobnie (lub tak samo), to mają również podobne znaczenie, co w efekcie powoduje nieporozumienia komunikacyjne. W tabeli 1 zaprezentowano przykłady takich błędów.

Tabela 1. *Homonimy*

Lp.	Przykład	Powinno być (znaczenie polskie)	Znaczenie rosyjskie/ukraińskie
1	pismo (Piszę do Pani pismo)	w zn.: list	ros. письмо, ukr. лист
2	lekcja	w zn.: wykład	ros. лекция, ukr. лекція
3	<u>pozdrawiam</u> ze światem	w zn.: życzę	ros. поздравляю, ukr. вітаю
4	składa się z pięciu serij (o serialu)	w zn.: odcinków (odcinek)	ros. серия, ukr. серія
5	nazwa serialu	w zn.: tytuł	ros. название, ukr. назва
6	dziękuję za rozumienie	w zn.: wyrozumiałość	ros. понимание, ukr. розуміння
7	gumki do żucia	w zn.: gumy	ros. жевательные резинки, ukr. жувальні гумки
8	to jest bardzo lekko	w zn.: łatwo	ros. легко, ukr. легко
9	kilka razy zламаłam komputer	w zn.: zepsułam	ros. поломать, ukr. поламати
10	na ostatnim kursie	w zn.: roku	ros. курс, ukr. курс
11	fotel ma ładny wizerunek	w zn.: kształt/wzór	ros. узор, ukr. візерунок
12	konkurs przechodził w Kijowie	w zn.: odbywał się	ros. проходить, ukr. проходити

Tabela 1 (cd.)

Lp.	Przykład	Powinno być (znaczenie polskie)	Znaczenie rosyjskie/ukraińskie
13	do konkursu gotował się bardzo długo	w zn.: przygotowywał się	ros. готовиться, ukr. готуватися
14	stół i półeczki	w zn.: półki	ros. полки, ukr. полицьки
15	umowy konkursu	w zn.: warunki	ros. условия, ukr. умови
16	szczęśliwego braku	w zn.: małżeństwa	ros. брак, ukr. шлюб
17	zaginiął jutro	w zn.: rano	ros. утром, ukr. зранку
18	otrzyma wynagrodzenie	w zn.: nagrodę	ros. вознаграждение, ukr. винагорода
19	dobraliśmy do Albanii	w zn.: dotarliśmy	ros. добраться, ukr. добратися
20	wyzwali pogotowie	w zn.: wezwali	ros. вызвать, ukr. викликати
21	nie mogę się w tym rozebrać	w zn.: zrozumieć	ros. разобраться, ukr. розібратися
22	kompania lotnicza	w zn.: firma	ros. компания, ukr. компанія
23	z powagą	w zn.: z poważaniem	ros. с уважением, ukr. з повагою
24	kulinarne recepty	w zn.: przepisy	ros. рецепты, ukr. рецепти
25	dużo mało czasu	w zn.: bardzo	ros. очень, ukr. дуже
26	muszą mieć metę	w zn.: cel	ros. цель, ukr. мета
27	rozpowiadać dzieciom	w zn.: opowiadać	ros. рассказывать, ukr. розповідати
28	znasz, że mam książkę	w zn.: wiesz	ros. знать, ukr. знати
29	plusem jest wysoka opłata	w zn.: pensja	ros. зарплата, ukr. зарплата
30	muszę podgotować esej	w zn.: przygotować	ros. подготовить, ukr. підготувати
31	stół ma rozmiar	w zn.: wymiar	ros. размер, ukr. розмір
32	mogę dostawić meble	w zn.: dostarczyć	ros. доставить, ukr. доставити
33	włożył wse swój nawyki, żeby zrobić stół	w zn.: umiejętności	ros. навыки, ukr. навички
34	plac zabaw, na którym można grać	w zn.: bawić się	ros. играть, ukr. грати
35	znajduje się krzesło	w zn.: fotel	ros. кресло, ukr. крісло
36	znajduje się piękny komin	w zn.: kominek	ros. камин, ukr. камін
37	popadało słońce	w zn.: wpadało	ros. попадать, ukr. потрапляти
38	herbata z liści miejscowej trawy	w zn.: ziół	ros. травы, ukr. трави
39	zdążyliśmy zaskoczyć do sklepu	w zn.: wstąpić	ros. заскочить, ukr. заскочити
40	mieszkańcy mojego budynku	w zn.: domu	ros. дом, ukr. будинок
41	naprzd serdecznie przepraszam	w zn.: z góry	ros. заранее, ukr. заздалегідь

Błędy leksykalne zaprezentowane w tabeli 1 występują głównie w zakresie użycia rzeczowników i czasowników, powodując czasami poważne zakłócenia w komunikacji językowej, np.: *muszą mieć metę* w potocznej polszczyźnie oznacza *mieć, gdzie się zatrzymać*. Tymczasem piszącemu chodziło tu o polskie słowo *cel*. Niezrozumienie intencji zdającego powoduje również zdanie: *ogłoszono umowy konkursu*. Zgodnie z definicją „umowa to pisemne lub ustne porozumienie stron, mające na celu ustalenie wzajemnych praw i obowiązków” (SJP 1981, s. 600). Polski odbiorca nie zrozumie więc, co piszący miał na myśli. Źródłem błędu jest w tym przypadku język ukraiński, w którym *umowa* oznacza *warunek*.

Błędy leksykalne nie tylko zaburzają komunikację, niektóre z nich mogą ośmieszać nadawcę w kontaktach z rodzimymi użytkownikami języka. Wyrażenia typu: *muszę podgotować esej, życze szczęśliwego braku, w zestawie jest stół i policzki* (ukr. *policzki* = pol. *półki*) powodują niezrozumienie (zestawienie wyrazów *stół* i *policzki*) intencji piszącego, mogą również wywołać zakłopotanie odbiorcy komunikatu. Jednak zdania typu: *Byliśmy tak zmęczone, że nie mogliśmy się ruchać, Nie mogę się w tym rozebrać* mogą nie tylko ośmieszyć piszącego, ale wręcz go skompromitować.

Charakter niektórych błędów przedstawionych w tabeli wynika z negatywnego transferu jednocześnie z dwóch języków: rosyjskiego i ukraińskiego. Występują one często w tej samej pracy, co może świadczyć o tym, że osoby piszące są dwujęzyczne, zaś polski jest dla nich językiem trzecim. Sugeruje to, np., zdanie *pozdrawiam ze światem*, w którym *pozdrawiam* pochodzi z języka rosyjskiego *поздравляю*, zaś *światem* z ukraińskiego *зі святом* (pol. *święto*).

Kolejną grupę błędów stanowią kalki leksykalne, które w wypowiedziach zdających są efektem tłumaczenia przez piszących rodzimych elementów językowych na język polski. Przykłady tego typu błędów przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Kalki leksykalne

Lp.	Przykład	Powinno być (znaczenie polskie)	Znaczenie rosyjskie /ukraińskie
1	pozdrawiam <u>ze światem</u>	w zn.: świętem	ros. праздник, ukr. свято
2	podróż na dwóch	w zn.: we dwoje	ros. на двоих, ukr. на двох
3	przyjmować udział	w zn.: brać udział	ros. принимать участие, ukr. брати участь
4	stoi straszny upał	w zn.: jest	ros. стоит, ukr. стоїть
5	mi nie wystarcza ciebie	w zn.: brakuje	ros. не хватает, ukr. не вистачає
6	spotkała nas fajna pogoda	w zn.: mieliśmy	ros. встретить, ukr. зустріти
7	trafiłem pod silny deszcz	pot. złapał mnie	ros. попасть, ukr. потрапити
8	bardzo szkodzi	w zn.: żałuje	ros. жалеть, ukr. шкодувати
9	ta sprawa tak mi zaciągnęła	w zn.: wciągnęła	ros. втянуть, ukr. затягнути
10	stawimy małe spektakle	w zn.: wystawiamy	ros. ставить, ukr. ставити

Tabela 2 (cd.)

Lp.	Przykład	Powinno być (znaczenie polskie)	Znaczenie rosyjskie /ukraińskie
11	jej poznania kulinarne	w zn.: wiedza	ros. знания, ukr. знання
12	pozdrawili mi z wygraniem	w zn.: pogratulowali	ros. поздравить, ukr. привітати
13	jak sprawy	w zn.: co słycać	ros. как дела, ukr. як справи
14	proszę postawić się z rozumieniem	w zn.: proszę o wyrozumiałość	ros. прошу отнестись с пониманием, ukr. прошу поставитися з розумінням
15	czas od czasu	w zn.: od czasu do czasu	ros. время от времени, ukr. час від часу
16	w setki raz	w zn.: sto razy	ros. в сотни раз, ukr. в сотні раз
17	jednego razu	w zn.: pewnego razu	ros. однажды, ukr. одного разу
18	liczyłem, że są dla kobiet	w zn.: uważałam	ros. считать, ukr. вважати
19	więcej lubiłem	w zn.: bardziej	ros. больше, ukr. більше

Źródło: opracowanie własne

Część błędów zaprezentowanych w tabeli 2 nie uniemożliwia zrozumienia intencji piszącego, jednak wpływa na jakość jego polszczyzny. Stanowią one dosłowne tłumaczenia z języka ukraińskiego bądź rosyjskiego. Czytając, np. *pozdrawili mi z wygraniem, trafiłem pod silny deszcz, mi nie wystarcza ciebie, stoi straszny upał* odbiorca zrozumie, co nadawca miał na myśli. Inne natomiast, np.: *proszę postawić się z rozumieniem czy podróż na dwóch* mogą już powodować poważne zakłócenia komunikacyjne.

Kolejna grupa błędów leksykalnych to zapożyczenia z języka ojczystego, w przypadku analizowanych prac – z języka rosyjskiego lub ukraińskiego. Źródłem ich powstawania jest brak znajomości polskiego słownictwa potrzebnego w danej sytuacji komunikacyjnej. Zdający sięgają więc do ojczystego zasobu leksykalnego, pisząc rodzime słowa polskimi literami, wychodząc zapewne z założenia, że w danym kontekście będą one rozumiały. W tabeli 3 zaprezentowano przykłady takich zapożyczeń.

Tabela 3. Zapożyczenia interferencyjne

Lp.	Przykład	Powinno być (znaczenie polskie)	Znaczenie rosyjskie /ukraińskie
1	dejaki wykłady	w zn.: niektóre	ros. некоторые, ukr. деякі
2	tworzec	w zn.: twórca	ros. творец, ukr. творець
3	gigijena miejsca pracy	w zn.: higiena	ros. гигиена, ukr. гігієна
4	gastrole	w zn.: występy	ros. гастроли, ukr. гастролі
5	repetycje	w zn.: próby	ros. репетиции, ukr. репетиції

Tabela 3 (cd.)

Lp.	Przykład	Powinno być (znaczenie polskie)	Znaczenie rosyjskie /ukraińskie
6	tak jak wyjechała	w zn.: ponieważ	ros. так как, ukr. так як
7	postąpiłem na uniwersytet	w zn.: dostać się	ros. поступить, ukr. поступити
8	zwycięstwo otrzymał same ja	w zn.: dokładnie	ros. именно, ukr. саме
9	nie byłem zdychowany	w zn.: zdziwiony	ros. удивлен, ukr. здивований
10	czarno-biała okrasa	w zn.: maść	ros. окрас, ukr. забарвлення
11	porody brytyjskiej	w zn.: rasa	ros. порода, ukr. порода
12	czarny oszyjek	w zn.: obroże	ros. ошейник, ukr. нашійник
13	czytacz	w zn.: czytelnicy	ros. читатели, ukr. читачі
14	detektyw serial	w zn.: kryminalny	ros. детективный, ukr. детективний
15	na co zdolni główni heroi	w zn.: do czego są zdolni główni bohaterowie	ros. на что способны главные герои, ukr. на що здатні головні герої
16	elektrostanica	w zn.: elektrownia	ros. электростанция, ukr. електростанція
17	głównie to wierzyć w siebie	w zn.: najważniejsze	ros. главное, ukr. головне
18	z ekskursją	w zn.: wycieczka	ros. экскурсия, ukr. екскурсія
19	z nasolodą	w zn.: przyjemność	ros. удовольствие, ukr. насолода
20	można przewietrzyć łazienkę	w zn.: wywietrzyć /przewietrzyć	ros. проветрить, ukr. провітрити
21	w komplecie idzie dwa krzesła	w zn.: w zestawie / komplecie są	ros. в комплекте, ukr. в комплекті
22	ważko	w zn.: trudno	ros. тяжело, ukr. важко

Źródło: opracowanie własne

Część z zaprezentowanych w tabeli zapożyczeń można zrozumieć, posiłkując się skojarzeniami i kontekstem, np. *kot miał czarny oszyjek*, *postąpiłem na uniwersytet czy oglądał detektyw serial*. Większość jednak uniemożliwia komunikację. Czytający nie zrozumie intencji piszącego, nie domyśli się znaczenia wyrazów w wyrażeniach typu, np.: *gastrole byli ciekawe*, *nie byłem zdychowany*, *robie to z nasolodą*.

Osobną grupę interferencyjnych błędów leksykalnych stanowią uchybienia w zakresie frazeologii. W analizowanych pracach stanowią one jednak niewielką grupę. Przykłady tego typu błędów przedstawiono w tabeli 4.

Tabela 4. Błędy w zakresie frazeologii

Lp.	Przykład	Powinno być (znaczenie polskie)	Znaczenie rosyjskie /ukraińskie
1	oglądałam na jednym oddechu	w zn.: jednym tchem	ros. на одном дыхании, ukr. на одному подиху
2	pocieszyć oko	w zn.: nacieszyć oko	ros. порадовать глаз, ukr. потішити око
3	łączyć przyjemne z korzystnym	w zn.: łączyć przyjemne z pożytecznym	ros. совмещать приятное с полезным ukr. поєднувати приємне з корисним
4	nie urodziłem się w koszulce	w zn.: być w czepku urodzonym	ros. родиться в рубашке, ukr. народитися в сорочці
5	nie spłoszyć powodzenia	w zn.: nie zapeszyć	ros. не спугнуть удачу, ukr. не сполохнути удачу
6	widok odkrywa się	w zn.: widok roztacza się	ros. открывается вид, ukr. відкривається краєвид
7	nastąpił czas	w zn.: przyszedł czas	ros. настало время, ukr. настав час
8	otrzymuje zadowolenie	w zn.: czerpać przyjemność	ros. получать удовольствие, ukr. отримувати задоволення

Źródło: opracowanie własne

Niewielką liczbę błędów frazeologicznych można uzasadnić tym, iż na niższych poziomach zaawansowania językowego znajomość frazeologizmów nie jest wymagana. Są one stopniowo i w ograniczonym zakresie wprowadzane do materiału językowego. Z kolei osoby o wyższej kompetencji językowej mogą stosować strategię uniku: nie używają frazeologizmów w obawie przed popełnieniem błędu.

Podsumowując, zaprezentowane w tabelach przykłady pokazują, w jaki sposób błędy leksykalne rzutują na jakość wypowiedzi pisemnych zdających egzamin certyfikacyjny na poziomie B1, na zrozumienie ich intencji, a więc skuteczność komunikacyjną. Liczba i charakter tych błędów przekłada się bezpośrednio na ocenę z modułu *Pisanie*, gdyż jednym z kryteriów oceny jest komponent *leksyka i frazeologia*. Zaburzenia słownikowe, powodujące niezrozumienie wypowiedzi, mogą więc wpływać w znaczący sposób na ostateczną ocenę z egzaminu.

Z ankiet, wypełnianych przez zdających oraz z rozmów z nimi, wynika, że zdecydowana większość (ok. 80%) piszących egzamin na poziomie B1 uczyła się języka polskiego samodzielnie podczas pobytu w Polsce – najczęściej podczas towarzyskich i zawodowych kontaktów z Polakami. Silna początkowo motywacja z czasem słabnie, ponieważ dzięki podobieństwu języków uczący się są skuteczni komunikacyjnie mimo popełnianych błędów. Z tego względu

wpadają często w tzw. „pułapkę komunikatywności” (zob.: Skalska, Skalski 1995, s. 49–57), wychodząc z założenia, że interlokutor i tak zrozumie sens przekazu.

Zupełnie inaczej pod względem poprawności językowej wyglądają wypowiedzi (pisemne i ustne) osób, które deklarują, że uczyły się języka polskiego na kursach językowych. Jest to uzasadnione, gdyż w tym przypadku nauka odbywa się w oparciu o katalogi tematyczne opracowane przez autorów *Programów nauczania języka polskiego jako obcego. Poziomy A1–C2* (Janowska i in. 2011 Programy) oraz przygotowywane w oparciu o nie podręczniki wiodące i materiały uzupełniające. Lektorzy i autorzy materiałów dydaktycznych mogą się też posil-kować różnorodnymi słownikami przydatnymi w nauce JPJO. Należą do nich, np., *Podstawowy słownik języka polskiego z zarysem gramatyki polskiej* opracowany przez H. Zgółkową (Zgółkowa 2008) czy publikacja Z. Cygal-Krupy *Słownictwo tematyczne języka polskiego. Listy frekwencyjne i rangowe* (Cygal-Krupa 1986). Glottodydaktycy mają również do dyspozycji pionierską publikację A. Seretny poświęconą kompetencji leksykalnej uczących się JPJO (Seretny 2011), w której, oprócz części teoretycznej, znajduje się także część empiryczna, przydatna do opracowywania ćwiczeń leksykalnych.

Lektorzy JPJO przygotowują również własne, autorskie zadania dopasowane do omawianych zagadnień i tekstów, których celem jest rozwijanie kompetencji komunikacyjnej poprzez poszerzanie zasobu leksykalnego. Zdają sobie bowiem sprawę z tego, że bez „[...] konsekwentnego prowadzenia stałej, regularnej pracy nad wzbogacaniem słownictwa uczniów [...], nie będzie możliwy dalszy rozwój sprawności mówienia, słuchania ze zrozumieniem, czytania, pisanie” (Komorowska 2001, s. 15).

Osoby legitymujące się wschodniosłowiańskim pochodzeniem stanowią obecnie najliczniejszą grupę uczących się JPJO i zdających egzaminy certyfikatowe, dlatego użyteczne byłyby również opracowania poświęcone nauczaniu leksyki w ujęciu konfrontatywnym. Jednak do korzystania z nich potrzebna jest dobra znajomość języków wschodniosłowiańskich. Mając świadomość faktu, iż interferencyjne błędy słownikowe mogą nie tylko powodować poważne zakłócenia komunikacyjne, ale często także ośmieszać nadawcę, należy przygotowywać jak najwięcej ćwiczeń utrwalających i automatyzujących użycie słownictwa, dopasowanych do tematu zajęć i poziomu nauczania JPJO, aby minimalizować liczbę błędów leksykalnych zarówno w pisemnych, jak i w ustnych wypowiedziach uczniów. Podobieństwo języków przyspiesza niewątpliwie nauczanie polszczyzny w grupach wschodniosłowiańskich, ale – z drugiej strony – może jednak je utrudnić, gdyż w zakresie leksyki czasami bywa tylko pozorne.

BIBLIOGRAFIA

- Cygal-Krupa Z., 1986, *Słownictwo tematyczne języka polskiego. Listy frekwencyjne i rangowe*, Kraków.
- Czapla A., 2020, *Błędy leksykalne Ukraińców uczących się języka polskiego w Polsce*, „Linguodidactica”, t. XXIV, s. 29–44, <https://doi.org/10.15290/lingdid.2020.24.03>
- Czernysz T., 2005, *Polsko-ukraińskie pułapki językowe: korzyści i trudności nauczania języka polskiego w kontekście bliskości lingwogenetycznej i typologicznej*, w: P. Garncarek (red.), *Nauczanie języka polskiego jako obcego i polskiej kultury w nowej rzeczywistości europejskiej*, Warszawa, s. 477–481.
- Dąbrowska A., Pasięka M., 2008, *Nowa typologia błędów popełnianych przez cudzoziemców w języku polskim*, w: M. Kita przy współudziale Czempki-Wiewióry i M. Ślawnickiej (red.), *Błąd językowy w perspektywie komunikacyjnej*, Katowice, s. 73–102.
- Dunin-Dudkowska A., Maliszewski B., 2018, *Jak lepiej (nie) pisać? O błędach popełnianych przez Ukraińców zdających egzamin certyfikacyjny z języka polskiego jako obcego*, w: A. Krawczuk, I. Bundza (red.), *Polonistyka w XXI wieku: między lokalnym a globalnym*, Łwów, s. 354–363.
- Dziennik Ustaw*, 2012, poz. 161, roz. IV, art. 30, p. 7.
- Europejski system opisu kształcenia językowego*, 2003, Warszawa.
- Górecki M., Stawska M., 1993, *Błędy językowe charakterystyczne dla młodzieży polskiej ze Wschodu*, w: J. Mazur (red.), *Metody kształcenia językowego Polaków ze Wschodu*, Lublin, s. 49–55.
- Izdebska-Długosz D., 2016, „Czyje są te syny?”, czyli o błędach w rodzaju męskoosobowym popełnianych przez studentów ukraińskojęzycznych, w: A. Roter-Bourkane, A. Kwiatkowska (red.), *Horyzonty nauczania języka polskiego jako obcego*, Poznań, s. 43–57.
- Janowska i in. (red.), 2011, *Programy nauczania języka polskiego jako obcego. Poziomy A1–C2*, Kraków.
- Komorowska H., 2005, *Metodyka nauczania języków obcych*, Warszawa.
- Kowalewski J., 2015, *Czy można się uczyć na błędach? Wnioski dydaktyczne wynikające z analizy błędów popełnianych przez uczących się języka polskiego na Ukrainie*, w: I. Bundza, J. Kowalewski, A. Krawczuk (red.), *Język polski i polonistyka w Europie Wschodniej: przeszłość i współczesność*, Kijów, s. 361–376.
- Krawczuk A., 2006, *Błędy gramatyczne studentów polonistyki lwowskiej spowodowane polsko-ukraińską interferencją*, „Postscriptum”, nr 2 (52), s. 137–153.
- Maliszewski B., 2014, *Per errata ad astra – zwalczanie interferencji gramatycznych w procesie nauczania języka polskiego studentów ze Wschodu*, w: M. Dziwisiński i in. (red.), *Błąd w literaturze, kulturze i językach narodów słowiańskich*, Lublin, s. 221–230.
- Przechodzka G., 1993, *Z problematyki interferencji językowej w nauczaniu języka polskiego Polaków ze Wschodu*, w: J. Mazur (red.), *Metody kształcenia językowego Polaków ze Wschodu*, Lublin, s. 39–48.
- Seretny A., 2011, *Kompetencja leksykalna uczących się języka polskiego w świetle badań ilościowych*, Kraków.
- Słownik języka polskiego PWN*, 1981, M. Szymczak (red.), Warszawa.
- Szulc A., 1984, *Podręczny słownik językoznawstwa stosowanego*, Warszawa.
- Żydek-Bednarczuk U., 1993, *Błędy językowe a zjawisko interferencji międzyjęzykowej*, „Przegląd Glottodydaktyczny”, t. 12, s. 69–82.

Grażyna Przechodzka, Wiktorija Hudy

**LEXICAL INTERFERENCES IN WRITTEN TEXTS OF SLAVS FROM THE EAST
(BASED ON WRITTEN CERTIFICATE PAPERS OF 2019, LEVEL B1)**

Keywords: interference, lexical errors, negative language transfer, certificate exam, level B1

Summary. The article presents an analysis of lexical interference errors made by Slavs from the East. The authors made an attempt to classify them and indicate the source of their occurrence. The source material consists of written texts, selected from certificate tests (level B1). The errors were divided into several groups due to their impact on the communicative effectiveness of people of East Slavic origin learning Polish as a foreign language. The presented material can be used as a base for development of didactic tasks preventing lexical interference.

